

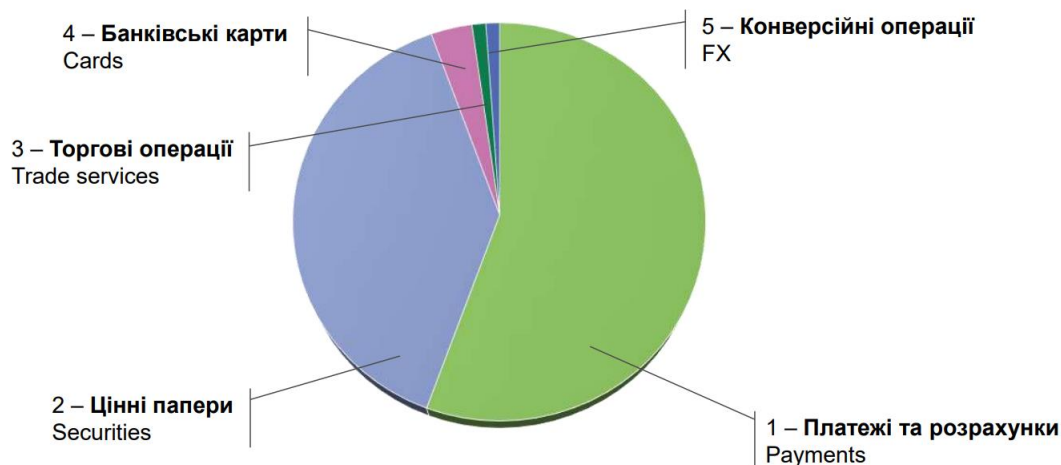

Figure 1. ISO 20022 Business Areas in Ukraine [2]

In conclusion we can say that ISO 20022 is a good opportunity for Ukraine. Our country can reduce transaction costs due to more economical and efficient processes, increase the competitiveness of the Ukrainian financial sector on the international market, create new jobs in the field of Fintech and IT, increase investments in the Ukrainian economy. Full implementation of the ISO 20022 international standard in Ukraine will be completed by 2025.

References:

1. The National Bank of Ukraine is implementing a new payment standard ISO 20022. Official website of the Ministry of Finance in Ukraine. URL: <https://minfin.com.ua/2023/03/17/102612703/> (date of application: 17.03.2023)
2. Implementation of the ISO 20022. The official website of the National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/project-iso20022> (date of application: 23.09.2022)
3. What is ISO 20022? ComplyAdvantage website. URL: <https://complyadvantage.com/insights/what-is-iso-20022/> (date of application: 22.05.2023)
4. The NBU postponed the acceleration of payments in Ukraine. RBC-Ukraine website. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/nbu-vidklav-priskorennya-platezhiv-ukrayini-1711708595.html> (date of application: 29.03.2024)

Пікус Р.В.

*професор кафедри страхування,
банківської справи та ризик менеджменту,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ЗАВДАННЯ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ

В умовах поглиблення процесів фінансової глобалізації страхові компанії застосовують різні можливості зміцнення конкурентоспроможності, зокрема стратегії злиття та поглинання. Тому важливою тенденцією розвитку світового

страхового ринку є помітне скорочення кількості страхових компаній у високорозвинених країнах, що пов'язується з посиленням регуляторних вимог та зростанням конкуренції. Процеси злиття і поглинання передбачають перш за все передачу контролю з управління бізнесом або його частини, укрупнення бізнесу та капіталу, що відбуваються як на макро-, так і на мікроекономічних рівнях.

Основою виникнення процесів злиття і поглинання на страховому ринку є мотиваційні чинники, через які страхові компанії вирішують об'єднати свою діяльність шляхом злиття чи поглинання. До таких чинників можна зарахувати: фінансові, операційні, стратегічні та інвестиційні.

Найбільший економічний ефект від злиття і поглинання, як форм реорганізації, полягає в збільшенні масштабів бізнесу, що супроводжується ефектом синергії. Під синергією розуміють фінансово-господарський результат від злиття, що перевищує результати компаній, що беруть участь в злитті. Максимізація ефекту синергії можлива лише за рахунок правильного вибору тип злиття та стратегії.

Поряд із ефектом синергії, важливим наслідком успішного злиття або поглинання страхових компаній є підвищення якості управління, усунення неефективності – перерозподіл власності від неефективного менеджменту на користь ефективнішого, за рахунок цього відбувається поліпшення управління активами, використання резервів щодо зниження витрат [1, с.22].

Оптимізація оподаткування також належить до стратегічних завдань злиття або поглинання страхових компаній, що надає можливість використання трансфертного ціноутворення з метою мінімізації податкових платежів, можливості перенесення збитків на майбутні періоди.

До важливих завдань злиття або поглинання страхових компаній слід віднести [2, с.96-97]: диверсифікацію бізнесу через запуск нових продуктів і вихід на нові фінансові ринки. Це властиве перш за все злиття банківського та страхового бізнесу; отримання переваг на ринку капіталу, адже великі корпорації домагаються вигідніших умов кредитування; різницю в ринковій ціні компанії і вартості її заміщення, оскільки іноді набагато вигідніше купити діюче підприємство, ніж будувати нове; різницю між ліквідаційною і поточною ринковою вартістю, адже при перевищенні ліквідаційною вартістю над ринковою вигідніше продати активи по частинах.

Проаналізувавши особливості злиття і поглинання страхових компаній, слід підкреслити, що основним, на нашу думку, мотивом зазначених процесів є отримання ефекту синергії, тобто позитивних переваг спільної діяльності. Перевагами можуть бути комбінування взаємодоповнювальних ресурсів, укрупнення бізнесу, збільшення фінансових і грошових потоків, зменшення витрат на подвійні технології, підрозділи, персонал, тобто економія за рахунок масштабу, збільшення ринкової капіталізації та фінансової незалежності новоствореної інтегрованої структури.

Забезпечення стимулюючого впливу процесів злиття та поглинання на розвиток страхового ринку та підвищення параметрів конкурентоспроможності

страхових компаній є важливим та актуальним завданням державної політики. Тому для українського страхового ринку як невід'ємної складової фінансового сектору стратегічними пріоритетами розвитку є нарощування його фінансового потенціалу, достатнього для забезпечення конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому фінансових ринках, а також фінансування реального сектору національної економіки.

Важливо також відзначити важливу роль новітніх технологій у розвитку процесів злиття та поглинання на світовому страховому ринку. Адже інформаційні системи дають змогу міжнародним фінансовим конгломератам розміщувати підрозділи та філії у різних країнах, зберігаючи при цьому прямі організаційні й інформаційні контакти, а також здійснювати пряме управління фінансовими потоками. Інформаційні технології також створюють умови для якнайшвидшого розвитку синергетичного ефекту, що є збільшенням ефективності діяльності об'єднаної страхової компанії.

Слід відзначити, що досягти позитивного ефекту за допомогою злиття і поглинання на страхових ринках вдається не завжди. Частина угод зі злиття і поглинання не створює додаткової вартості для акціонерів компаній, які купують компанію, а в деяких випадках і зовсім її руйнує. Причиною негативного ефекту від злиття і поглинання страхових компаній є відсутність належної інтеграції компаній, які об'єднуються. Крім того, розвиток процесів злиття і поглинання може призвести до формування олігополістичних структур і обмеження конкуренції, що може загрожувати стабільності національної економіки і негативно впливати на споживачів страхових продуктів. Хвиля злиттів і поглинань також може неминуче призводити до зростання безробіття і загострення соціальної обстановки на ринку.

Щоб обмежити негативні наслідки процесів злиття і поглинання на страхових ринках і не допустити надмірної концентрації на ньому, антиконкурентної поведінки і підвищення цін, необхідний належний контроль з боку держави.

Комплексний аналіз ролі процесів злиття і поглинання на сучасних страхових ринках дозволяє виокремити наступні позитивні ефекти та впливи на функціонування страхових компаній і ринку в цілому:

1. Підвищення капіталізації страхового ринку унаслідок інтеграції компаній, зростання їх інвестиційного потенціалу та реалізації ефекту масштабу.

2. Отримання синергетичного ефекту. Синергія виникає у випадку, коли при об'єднанні двох страхових компаній, установа, яка утворюється, має більшу вартість, ніж сукупна вартість двох окремих страхових компаній.

3. Придбання додаткових активів з наступним отриманням економії від масштабу.

4. Розширення асортименту страхових послуг, і, відповідно, економія від суміщення, утворюється для страхових компаній тоді, коли об'єднана установа надаватиме ширший спектр фінансових послуг, використовуючи при цьому ті ж самі активи, якими дві установи володіли нарізно (витратний підхід).

5. Завоювання нових ринків або каналів збуту страхових послуг, тобто ринкова влада, проявляється через можливість збільшення ціни на страхові послуги, яке спричиняє зменшення доходу, проте зберігає прибуток; іншою можливістю є збільшення доходу через зменшення ціни на послуги при збереженні рівня прибутку.

6. Диверсифікація ризиків, яка виникає внаслідок намагання страхових компаній диверсифікувати свої активи у прагненні зменшити фінансові та інші ризики (процентний, ліквідності тощо), які можуть призвести до зменшення доходів.

7. Запровадження нових страхових технологій. Зміни в технологіях значно змінили принципи функціонування страхових компаній, швидкість, з якою відбуваються трансакції у світі, що значно спрощує участь у злитті [3, с.116].

На жаль, крім позитивного впливу, злиття та поглинання страхових компаній можуть супроводжуватися конфліктом інтересів менеджменту та акціонерів. Як наслідок, злиття або поглинання страхових компаній можуть призводити до зменшення вартості новоутворюваної установи [4, с. 460].

Таким чином, роль процесів злиття і поглинання страхових компаній на сучасних страхових ринках є суперечливою, проте за належного контролю з боку держави та менеджменту страхових компаній злиття та поглинання може стати визначальним фактором підвищення капіталізації страхових компаній, зростання конкурентоспроможності страхового ринку, досягнення ефекту синергії та реалізації ефекту масштабі та впровадження прогресивних технологій управління і нових продуктів на страховому ринку.

Список використаних джерел

1. Абакуменко О.В. Регулювання процесів злиття і поглинання в контексті економічної безпеки України [Текст] : монографія / О.В. Абакуменко, М.В. Литовченко. – Чернігів : Десна, 2013. – 223 с.

2. Ганущак–Єфіменко Л.М. Процеси інтеграції злиття і поглинання як основа створення цінності компанії / Л.М. Ганущак–Єфіменко // *Інтелект XXI*. – 2013. – № 1–2. – С. 94–102.

3. Нечипорук Л.В. Злиття та поглинання на страховому ринку в умовах глобалізації / Л.В. Нечипорук // *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія: Економічна теорія та право. – Х.: Право, 2012. – 2012. – № 1(8). – С. 48–58.

4. Залетов О. Страхова політика та стратегія її реформування в Україні / О. Залетов // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. – 2015. – Вип. 3. – С. 31-37.